

Hrdina, I. A., Kuchařová, H.: Kacířský proces s hrabětem

F. A. Šporkem v právně-historickém a teologickém kontextu

Brno: The European Society for History of Law, 2011, 421s., ISBN 978-80-904522-9-9

Jaromír Tauchen*

Ačkoliv si za předmět recenzí skoro výhradně vybírá knihy, vážící se k moderním českým či německým právním dějinám, v případě nově vydané knihy „*Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně-historickém a teologickém kontextu*“ jsem udělal výjimku a jak se po jejím přečtení ukázalo, byl to krok správným směrem. Autoři recenzované publikace jsou *prof. JUDr. Ignác Antonín Hrdina, DrSc., O. Praem.*, katolický kněz, kanovník Královské kanonie premonstrátů na Strahově, profesor na Katedře právních dějin PrF ZČU v Plzni a na Katedře pastorálních oborů a právních věd Teologické fakulty UK a *Mgr. et Mgr. Hedvika Kuchařová, Ph.D.*, vědecká pracovníce v knihovně Královské kanonie premonstrátů na Strahově.

Předkládaná kniha mapuje jednu dosud v odborné literatuře nepopsanou kapitolu života hraběte Františka Antonína Šporka (1662–1738), který náležel k jedněm z nejznámějších českých šlechticů období baroka. Tuto kapitolu představovala obžaloba F. A. Šporka z kacířství, která byla důsledkem Šporkovy kritiky praxe v katolické církvi, jakož i jeho určité sympatie k protestantskému náboženství, což bylo v tehdejší době tvrdě trestáno. Recenzovaná kniha je vystavěna na analýze prvotně objevených pramenů, na jejichž základě dochází k rekonstrukci v českých zemích ojedinělého kacířského procesu s představitelem šlechty.

O kvalitě této knihy svědčí rovněž fakt, že předmluvu k ní napsal pražský arcibiskup Dominik Duka, který vyzdvihl osobnost F. A. Šporka a jeho přínos v oblasti kultury a umění. V recenzované knize se autoři nevěnují pouze zmíněnému kacířskému procesu, nýbrž ho i zasazují do právně-historického a teologického kontextu.

První tři kapitoly je možné považovat za zpracování teologických a právních reálií k tématu publikace. První kapitola se věnuje stručnému životopisnému portrétu hlavního protagonisty kacířského procesu F. A. Šporka a mapuje tak životní osudy hraběte. Druhá kapitola nastiňuje historicko-právní pozadí pobělohorských kon-

fesně-právních poměrů a charakterizuje příslušné rekatolizační zákonodárství, české státní zřízení, správu a soudnictví na počátku 18. století. Nastíněny jsou principy a průběh trestního řízení před zemským soudem a jeho srovnání s řízením kanonickým. Třetí kapitola se zabývá fenoménem kacířství a uvádí jeho stručný vývoj od nejstarších dob až do začátku 18. století, čímž má čtenáři pomoci pochopit teologicko-náboženské myšlení hraběte Šporka.

Další kapitoly se již věnují analýze aktů aplikace práva spojených se Šporkovým procesem. Ve čtvrté kapitole jsou obsaženy důvody, které vedly k podání obžaloby pro podezření z kacířství. Mezi ně patřil např. Šporkův spor s jezuitou či provozování tiskárny v Lysé nad Labem bez příslušného povolení a s tím spojené podezření, že se v ní tiskly zakázané heretické knihy. Předmětem další kapitoly je žaloba, která byla na Šporka podána v roce 1730 a ve které žalobce požadoval vysoké majetkové tresty, veřejné pokání a několikaleté domácí vězení. Děním mezi podáním žaloby a vnesením rozsudku se zabývá předposlední kapitola, která zmiňuje rovněž Šporkovy mimoprávní aktivity, které měly vést ke zproštění obžaloby. Závěrečná kapitola analyzuje rozsudek Většího zemského soudu ve Šporkově případu a jeho úsilí o revizi procesu, který se chtěl pokusit zvrátit cestou císařské milosti. Rozsudek byl pro hraběte nakonec poměrně mírný, neboť byl odsouzen pouze k peněžitému trestu a nebyl tak obžalován z kacířství. F. A. Špork se však s tímto rozsudkem nehodlal smířit, pokutu neuhradil, a proto byla provedena exekuce.

Poslední část knihy obsahuje přílohy, ve kterých je čtenář konfrontován s primárními texty v německém originále i v českém překladu, které dosud nebyly nikde publikovány. V závěru knihy je uvedena poměrně rozsáhlá bibliografie k dotčené problematice, jakož i osobní a místní rejstřík. Čtenář jistě ocení i obrazovou přílohu.

Předložená publikace líčí nejen jednu z významných životních etap pána na hradě Kuksu, ale umožňuje i nahlédnout do poměrně velmi málo probádaných dějin soudního řízení v Čechách v době absolutismu a mohu ji vřele doporučit všem zájemcům o danou problematiku.

* JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.Eur.Integration (Dresden), Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno.